

Nr 6.

Av herr Ekman, *angående ändrad lydelse av 2 § i lagen om allmänna arvsfonden.*

Arvsfonden, som genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen år 1928 upprättades, är bestämd att användas till främjande av ungdomens vård och fostran. De närmare bestämmelserna härom innehållas i lagen om allmänna arvsfonden den 8 juni 1928 (nr 281), vars två första paragrafer lyda:

»1 §. Den egendom, som i arv tillfaller allmänna arvsfonden, så ock egendom, som må tillfalla fonden genom gåva eller testamente, skall utan sammanblandning med andra medel förvaltas av statskontoret såsom en särskild fond för främjande av barns och ungdoms vård och fostran.

Av medel, som under ett räkenskapsår influtit, skall vid årets utgång en tredjedel läggas till fonden. Återstoden skall jämte årets avkastning från och med nästföljande år vara tillgänglig för utdelning.»

»2 §. Understöd ur fonden utdelas av Konungen.

Ej må understöd lämnas för åtgärd, vars bekostande åligger stat eller kommun.

Tillgängliga medel må, såvitt omständigheterna därtill föranleda, läggas till fonden.»

Att döma av erfarenheterna från fondens första verksamhetsår torde densamma komma att med tiden stiga till avsevärda belopp, ty »många bäckar små göra en stor å».

Det torde därför vara skäl i att i tid tillse, att fondens användning inriktas på ett sådant sätt, att icke alltför trånga synpunkter följas, utan att medlen komma till *allmänt gagn*. Ty eljest är med fonden föga uträttat. Men i detta hänseende synes mig stadgandet i 2 § andra stycket av ovannämnda lag icke vara tillfredsställande.

Ett så djupt ingrepp i äganderätten, som genom den nya arvslagstiftningen på denna punkt skett, kan icke försvaras, om icke ett verkligt *allmänt gagn* därav kan påvisas. Men ett sådant föreligger icke, om resultatet av statens ingripande allenast blir, att medlen berövas *vissa* fattiga individer för att lämnas till *vissa andra* fattiga individer. Därmed utjämnas icke på något sätt de ekonomiska och sociala olikheterna i samhället. De flesta bidragen till fonden komma från mindre bemedlade hem. Den avlidnes fattiga släktingar berövas dessa medel, som de kunde hava använt till vård och fostran av sina barn, för att *vissa andra* fattiga barn i stället skola uppfostras. Vad ligger för mening däri?

Men antag, att den avlidne var rik. Det inträffar väl i vårt land icke så ofta; ty det är endast en mindre procent av befolkningen, som uppnår någon större förmögenhet. I sådant fall är det vanliga, att någon enstaka medlem av en släkt genom energi och duglighet arbetar sig upp till en god ekonomisk ställning, under det att övriga, avlägsnare medlemmar av slakten — och det är endast sådana, från och med kusiner, som det här är fråga om — förbliva i en mera blygsam ekonomisk ställning. Detta är regeln, om också någon gång undantag kunna förekomma. Dessa fattiga släktingar berövas nu medlen, varmed de skulle hava vårdat och uppfostrat sina barn, för att fattiga barn ur *andra* fattiga hem därmed skola uppfostras. Sådant minskar icke på något sätt fattigdomens börda ibland oss. Vad som sker är blott en *omflyttning*, utan all förnuftig grund, från den ena fattiga slakten till den andra.

De avlägsna arvingarna efter en avliden person — från och med kusiner och längre bort — äro nämligen i allmänhet talrika, fördelade på flera släktgrenar, och som sagt i de flesta fall obemedlade. När den avlidnes förmögenhet enligt äldre lag fördelades bland alla dessa, skedde alltså en ekonomisk utjämning av verkligt social innebörd. Men varför just *dessa fattiga individer*, som dock stodo den avlidne mer eller mindre nära, skola berövas arvsmedlen och dessa i stället tilldelas *andra fattiga individer*, som stå den avlidne fullkomligt främmande, är svårt att förstå.

Alltså! Hela idén med arvsfonden är fördelad, om gränserna för utdelningen dragas så snäva, att blott en *omflyttning* av medlen sker från *vissa individer* till *vissa andra individer* från ungefär samma samhällslager.

Medlen böra komma till mera *allmänt gagn*. Det sker i viss mån, då de användas t. ex. till studiestipendier o. d. Men i ännu högre grad skulle medlen komma till *allmänt gagn*, om de användes till främjande av *folkskoleväsendet*, som ju avser vård och fostran av *hela* det uppväxande släktet i vårt land. Och den uppfostringsmöjlighet, som då genom arvsmedlen heredes *andras* barn, berövas icke släktens egna barn, vilka ju på sin ort åtnjuta samma fördel av ett överallt väl ordnat folkskoleväsende.

Det är ett bekant förhållande, att folkskoleväsendet är ganska ojämnt utvecklat inom olika delar av landet, beroende på kommunernas olika förmåga att ekonomiskt bära folkskoleväsendets tunga börda. Särskilt på landsbygden möta ofta stora svårigheter att få folkskoleväsendet ordnat på ett tillfredsställande sätt. Intet skulle väl vara för ungdomens vård och fostran mera gagnande, än om härutinnan befintliga brister kunde alltmera avlägsnas genom bidrag från arvsfonden.

Jag tillåter mig därför vördsamt hemställa,

att riksdagen ville för sin del besluta, att 2 § i lagen om allmänna arvsfonden den 8 juni 1928 skall erhålla följande ändrade lydelse:

2 §. Understöd — — — Konungen.

Ej må understöd lämnas för åtgärd, vars bekostande åligger stat eller kommun, med mindre åtgärden avser folkskoleväsendets främjande.

Tillgängliga medel — — — till fonden.

Stockholm den 10 januari 1930.

K. J. Ekman.
